

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 372/2023-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátskou kanceláriou LEGAL & CORP s. r. o., Gajova 11, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Tomáš Dujčík, proti postupu Správneho súdu v Bratislave (predtým Krajský súd v Bratislave) v konaní vedenom pod sp. zn. BA-7 Sa 78/2017 (predtým vedenom pod sp. zn. 7 Sa 78/2017) takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Sa 78/2017 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a podľa čl. 47 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie.
2. Správnemu súdu v Bratislave **p r i k a z u j e** v konaní vedenom pod sp. zn. BA-7 Sa 78/2017 konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie **3 000 eur**, ktoré je **p o v i n n ý** vyplatiť mu Správny súd v Bratislave do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Správny súd v Bratislave **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **530,86 eur** a zaplatiť ich právnenmu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 372/2023-13 z 27. júna 2023 prijal v celom rozsahu na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľa, doručенú ústavnému súdu 19. apríla 2023, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov

podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a podľa čl. 47 Charty základných práv Európskej únie (z odôvodnenia ústavnej sťažnosti je zrejmé, že sťažovateľ namieta porušenie čl. 47 ods. 2 charty) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej aj „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Sa 78/2017 (ďalej len „napadnuté konanie“). Súčasne navrhuje, aby ústavný súd prikázal krajskému súdu konať bez zbytočných prietahov, priznal mu primerané finančné zadostučinenie v sume 6 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa správnou žalobou v sociálnych veciach podanou krajskému súdu 5. septembra 2017 domáha preskúmania rozhodnutia Ústredia práce sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „žalovaný“) vydaného v rámci konania o jeho žiadosti o vyhotovenie parkovacieho preukazu fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím. Krajský súd 8. júna 2020 vyzval žalovaného na vyjadrenie k žalobe a na zaslanie administratívneho spisu. Vyjadrenie žalovaného bolo sťažovateľovi doručené 7. augusta 2020. Replika sťažovateľa bola žalovanému doručená 9. septembra 2020. Od tejto chvíle bol krajský súd v konaní nečinný (v čase podania ústavnej sťažnosti trvala táto nečinnosť už 33 mesiacov). Sťažovateľ podal 2. februára 2023 predsedovi krajského súdu sťažnosť na prietahy v súdnom konaní, ktorý v predmetnom konaní konštatoval nečinnosť v trvaní 28 mesiacov spôsobenú personálnou poddimenzovanosťou správneho kolégia krajského súdu, ako aj pandemickou situáciou. Do dňa prerokovania ústavnej sťažnosti nebolo o správnej žalobe sťažovateľa rozhodnuté.

3. Na tomto mieste považuje ústavný súd za vhodné vysporiadať sa s nadobudnutím účinnosti tzv. súdnej mapy v intenciách zákona č. 151/2022 Z. z. o zriadení správnych súdov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení (ďalej len „zákon č. 151/2022 Z. z.“). V zmysle § 3 označeného zákona výkon správneho súdnictva od 1. júna 2023 *ex lege* prešiel z krajských súdov na správne súdy, čím sa v posudzovanom prípade implikuje potreba úpravy pasívne legitimovaného subjektu z Krajského súdu v Bratislave na Správny súd v Bratislave (ďalej len „správny súd“) v spojení s aktualizáciou spisovej značky napadnutého konania, ktorou je sp. zn. BA-7 Sa 78/2017.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ argumentuje tým, že predmetnú vec nemožno považovať za právne zložitú a o predĺženie napadnutého konania sa nepričinil. Už samotná dĺžka napadnutého konania dáva podľa jeho názoru podklad na rozhodnutie o porušení jeho označených práv, k čomu pristupujú aj obdobia absolútnej nečinnosti (hneď po podaní žaloby v roku 2017, ako aj po poslednom úkone 9. septembra 2020). Krajský súd predmetnú vec nielen meritórne nerozhodol, ale do dňa podania ústavnej sťažnosti nenariadil pojednávanie.

III.

Vyjadrenia správneho súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie správneho súdu:

5. Predsedníčka správneho súdu sa stotožnila s vyjadrením zákonnej sudkyne, ktorej bola predmetná vec po zriadení a začiatku činnosti správneho súdu pridelená 2. júna 2023 (vzhľadom

na krátkosť času preto nemohlo z jej strany dôjsť k pried'ahom v konaní). Z chronológie úkonov vyplýva, že po doručení žaloby v roku 2017 pristúpil krajský súd k doručovaniu podaní účastníkov konania v júni až septembri 2020. Spis bol následne (v júni 2022 a v apríli 2023) pridelený novému sudcovi. Zákonná sudkyňa poukázala na náročnosť správnej agendy a množstvo (300) jej pridelených spisov. K prípadným pried'ahom v konaní krajského súdu sa z objektívnych príčin nevyjadřila. Predsedníčka správneho súdu upriamila pozornosť na zaťaženie samosudcov (správne „sudcov“, pozn.) nielen sociálnou agendou, ale aj lehotovanými vecami (azyl, zaistenie, vyhostenie) a konaniami vo veci nečinnosti orgánov verejnej správy. Ústavný súd žiada o zohľadnenie časovej náročnosti samosudcovskej (správne sudcovskej, pozn.) agendy, skutočnosti, že z celkového počtu 44 miest sudcov je obsadených 23, z toho 19 aktívnych a k 1. júnu 2023 prevzal správny súd 5766 nerozhodnutých vecí z Krajského súdu v Bratislave, Krajského súdu v Trnave a Krajského súdu v Nitre.

III.2. Replika sťažovateľa:

6. Sťažovateľ nad rámec podanej ústavnej sťažnosti zdôraznil, že v záujme materiálnej ochrany jeho práv je do celkovej doby napadnutého konania potrebné zahrnúť aj ne/konanie pred krajským súdom.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

7. Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania a predloženého súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci [§ 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

8. Sťažovateľ ústavnou sťažnosťou namieta porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných pried'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a podľa čl. 47 ods. 2 charty postupom správneho súdu (pôvodne krajského súdu) v napadnutom konaní.

9. V súvislosti s námietskou porušenia základného práva podľa čl. 47 ods. 2 charty ústavný súd v prvom rade uvádza, že v ústavnej sťažnosti absentuje akékoľvek odôvodnenie vo vzťahu k aplikácii charty na prejednanú vec. Podľa čl. 51 ods. 1 charty sú ustanovenia charty určené členským štátom výlučne vtedy, ak vykonávajú právo Európskej únie. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora Európskej únie sa základné práva zaručené v právnom poriadku Európskej únie uplatnia vo všetkých situáciách, ktoré upravuje právo Európskej únie, avšak nie mimo týchto situácií. Pokiaľ teda určitá právna situácia nepatrí do pôsobnosti práva Európskej únie, nemôžu sa na akty členských štátov vzťahovať ani ustanovenia charty (napr. rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 30. 6. 2016 vo veci C-205/2015, Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice Brașov proti Vasilemu Tomovi, Biroul Executorului Judecătoresc Horațiu-Vasile Cruduleci, body 23 a 24, pozri aj II. ÚS 45/2017) (I. ÚS 18/2021).

10. Ústavný súd vo vzťahu k namietanému porušeniu čl. 47 ods. 2 charty, berúc do úvahy predmet napadnutého konania vedeného správnym súdom, ktorým je rozhodovanie o správnej žalobe v sociálnych veciach, konštatuje, že v predmetnej veci (vo vzťahu k predmetu konania

pred všeobecným súdom) dochádza (aj) k aplikácii práva Európskej únie predovšetkým v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím (napr. čl. 26 charty). Vzhľadom na uvedené v konkrétnych okolnostiach prejednávanej veci sa aplikuje čl. 47 ods. 2 charty v časti práva sťažovateľa na to, aby jeho záležitosť bola prejednaná v primeranej lehote.

11. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021, pozn.) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom znamenajúcim nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

12. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) sa v § 5 ods. 1 v rámci základných princípov konania odvoláva práve na princípy, na ktorých spočíva Civilný sporový poriadok, pričom v § 5 ods. 7 SSP uvádza, že správny súd sám určuje poradie jednotlivých procesných úkonov tak, aby konanie pred ním bolo rýchle a hospodárne (I. ÚS 375/2021).

13. Pri posudzovaní otázky, či v okolnostiach konkrétneho súdneho konania došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade s doterajšou judikatúrou (m. m. III. ÚS 241/2017, I. ÚS 17/2022, rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Frydlander proti Francúzsku z 27. 6. 2000, č. 30979/96 a vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovensku zo 16. 12. 2003, č. 58172/00) zohľadňuje (1) právnu a faktickú zložitosť veci, o ktorej všeobecný súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu, a prihliada sa pritom aj na význam konania pre sťažovateľa.

14. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie o správnej žalobe v sociálnych veciach (v tomto prípade ide o rozhodovanie o splnení podmienok vzniku nároku sťažovateľa na vyhotovenie parkovacieho preukazu, pozn.) patrí medzi bežne rozhodované agendy, pričom právna alebo faktická zložitosť konkrétnej sťažovateľovej veci nie je žiadnym spôsobom indikovaná ani zo strany správneho súdu (z vyjadrenia správneho súdu vyplýva iba poukázanie na celkovú náročnosť správnej agendy ako takej). Dĺžka namietaného konania preto nie je ovplyvnená zložitou veci. Ani v správaní sťažovateľa neboli zistené žiadne skutočnosti, ktoré by vplývali na dĺžku konania.

15. Tretím hodnotiacim kritériom je postup súdu v napadnutom konaní. V tejto súvislosti ústavný pripomína, že vzhľadom na nadobudnutie účinnosti tzv. súdnej mapy v intenciách zákona č. 151/2022 Z. z. o zriadení správnych súdov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení za prípadné prietahy v konaní, ktoré vznikli počas konania pred krajským súdom, t. j.

pred zriadením správneho súdu, už zodpovedá správny súd ako orgán verejnej moci, na ktorý prešiel výkon súdnictva vo veci sťažovateľa.

16. Napadnuté konanie od jeho začatia (podania žaloby 6. septembra 2017, pozn.) až do dňa prerokovania ústavnej sťažnosti trvá bez právoplatného rozhodnutia vo veci v rámci konania na jednom stupni takmer šesť rokov. Uvedené časové obdobie je z hľadiska jeho dĺžky ústavnoprávne neakceptovateľné a porušujúce právo sťažovateľa na konanie bez zbytočných prieťahov na účel dosiahnutia včasného a efektívneho rozhodnutia vo veci.

17. Ústavný súd po nahliadnutí do spisu správneho súdu nad rámec uvedeného uvádza, že po doručení žaloby 6. septembra 2017 bol krajský súd nečinný do júna 2020, keď pristúpil k vykonaniu procesných úkonov spočívajúcich v doručovaní vzájomných vyjadrení účastníkom konania (do septembra 2020). Po ďalšom období nečinnosti zaslal dupliku žalovaného na vedomie sťažovateľovi až 20. februára 2023.

18. Ústavný súd preto aj s prihliadnutím na celkovú dĺžku konania a zistenú nedôvodnú nečinnosť krajského súdu dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným prieťahom.

19. Pokiaľ ide o obranu správneho súdu, ústavnému súdu je známy fakt nie optimálneho stavu v súdnom systéme, aj pokiaľ ide o personálne obsadenie a vyťaženosť súdov, pričom štát je primárne zodpovedný za to, aby zabezpečil dostatočné personálne a materiálno-technické podmienky na riadny výkon spravodlivosti. Avšak nedostatky v tejto oblasti v žiadnom prípade nesmú byť na ujmu právam účastníkov konania. Ústavný súd zdôrazňuje, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní (I. ÚS 3/2020, I. ÚS 363/2020, I. ÚS 609/2022). Rovnako sa nemožno zbaviť zodpovednosti za prieťahy v konaní v súvislosti so zmenami v organizácii súdov (tzv. súdna mapa, účinná od 1. júna 2023) napriek tomu, že i táto sa nesporne odrazí v plynulosti súdnych konaní (m. m. I. ÚS 222/2023).

20. Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že postupom krajského súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a podľa čl. 47 ods. 2 charty (bod 1 výroku nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a primerané finančné zadosťučinenie

21. Vzhľadom na skutočnosť, že v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľa ešte nebolo konanie vedené pred správnym súdom právoplatne ukončené, ústavný súd v súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázal správne súdu vo veci konať bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku nálezu).

22. Ústavný súd sa zaoberal aj žiadosťou sťažovateľa o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 6 000 eur. Podľa názoru ústavného súdu v prejednávanej veci prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia, pričom pri jeho určení ústavný súd vychádza

zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

23. Pri ustálení sumy finančného zadosťučinenia ústavný súd prihliadal primárne na celkovú dĺžku napadnutého konania v trvaní takmer šiestich rokov (3 000 eur), pričom v prejednávanej veci neidentifikoval dôvod na zníženie tejto sumy (pričinenie sťažovateľa či objektívne dôvody na strane krajského súdu). Vzhľadom na uvedené rozhodol o priznaní finančného zadosťučinenia sťažovateľovi v sume 3 000 eur (bod 3 výroku nálezu). Vo zvyšku požadovaného primeraného finančného zadosťučinenia ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovel (bod 5 výroku nálezu).

VI.

Trovy konania

24. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 530,86 eur (bod 4 výroku tohto nálezu).

25. Ústavný súd priznal náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2023 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 208,67 eur) a režijný paušál v sume dvakrát po 12,52 eur, t. j. spolu 442,38 eur [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“)]. Repliku sťažovateľa nevyhodnotil ako podanie relevantné pre jeho rozhodnutie, a preto zaň náhradu trov nepriznal. Zároveň dáva do pozornosti, že § 73 zákona o ústavnom súde svojou štruktúrou (vzťah odseku 1 a 3) právo na náhradu trov konania pred ústavným súdom nestavia do nárokovateľnej polohy (I. ÚS 159,2023, I. ÚS 238/2021).

26. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je správny súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. septembra 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu